

**การเสริมสร้างองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรม
สำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง**
**REINFORCEMENT OF BODY OF KNOWLEDGE LOCAL GOVERNMENT WITH
BUDDHADHAMMA FOR MASTER DEGREE OF POLITICAL SCIENCE**

สมภาพ ระงับทุกซ์¹ และ ธากรณ์ หอมกลิ่น¹

¹อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*ผู้รับผิดชอบบทความ : rasompop@gmail.com

Sompop Rangubtook¹ and Thakoon Homklint¹

¹Lecturer of Master of Political Science Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding author: rasompop@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเสริมสร้างองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรมสำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปความ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านฉันทะ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความพอใจบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มีการปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือระเบียบด้วยความสุจริต เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงาน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ และใช้งบประมาณด้วยความคุ้มค่า
2. ด้านวิริยะ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความเพียรบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มีความเพียรปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบให้ถูกต้องชอบธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการทำงาน กำหนดความรับผิดชอบไว้ และใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า
3. ด้านจิตตะ ผู้บริหารท้องถิ่นเอาใจใส่บริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือระเบียบด้วยความสุจริต เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการทำงาน กำหนดความรับผิดชอบไว้ และใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า
4. ด้านวิมังสา ผู้บริหารท้องถิ่นใช้ปัญญาไตร่ตรองการบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลัก

Received : 10 March 2020

Revised : 24 May 2020

Accepted : 26 May 2020

Online publication date : 26 June 2020

ธรรมาภิบาล ปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือระเบียบด้วยความสุจริต เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงาน กำหนดความรับผิดชอบไว้ และใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

คำสำคัญ : ฉันทะ / วิริยะ / จิตตะ / วิมมังสา / ธรรมาภิบาล

Abstract

This research has objectives to study the enhancement of local government knowledge through the principles of Buddhism for the Master of Political Science Program Governing branch with a sample of 16 students using qualitative research. Research tools Is the structured interview form Data was analyzed by content analysis and conclusion.

1. Passion Local administrators are satisfied with good local management according to good governance principles. Keep law or regulation update. Perform duties in accordance with laws or regulations in good faith. Giving people the opportunity to participate in the work. The budget and resources are used most worthwhile.

2. Diligence Local administrators are diligent in managing good local affairs in accordance with good governance principles. Be diligent in updating laws or enacting legitimacy. Perform duties honestly. Giving people the opportunity to participate with the locality accountability and try to use the budget as efficiently as possible.

3. Mind or Consciousness Local administrators pay attention to the Administration of good local affairs in accordance with good governance principles. Pay attention to improving laws or regulations. Perform duties in accordance with laws or regulations in good faith.

4. Investigation The use of intelligence in managing good local affairs in Accordance with good governance principles. Using intelligence to reflect on laws or regulations. Perform duties in accordance with laws or regulations in good faith. Giving people the opportunity to participate with the locality. Specify responsibility and use budget worthily.

Keywords: Passion / Diligence / Mind or Consciousness / Investigation /
Good governance

บทนำ

ประเทศไทยได้จัดระเบียบการบริหารส่วนท้องถิ่นมี 2 ระบบ คือ (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และคณะ, 2552 : 435) ดังนี้

1. ระบบทั่วไปซึ่งใช้กับท้องถิ่นทั่วไป 3 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. ระบบพิเศษใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งมี 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

การปกครองท้องถิ่นไทยมีความสำคัญดังนี้

1. เป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย
2. เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลไทย
3. ทำให้ประชาชนชาวไทยรู้จักการปกครองตนเอง
4. สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นไทยตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ
5. เป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศไทย
6. สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองของไทย

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง เป็นการศึกษาในระดับปริญญาโท ซึ่งมีวิชาการเมืองและการปกครองท้องถิ่นไทย เป็นรายวิชาเอกที่นักศึกษาทุกคนต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการปกครองท้องถิ่นของไทยในแง่ของนโยบาย โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และศึกษาพัฒนาการปกครองท้องถิ่นไทย กระบวนการใช้อำนาจของส่วนการปกครองท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาและการบริหารงานท้องถิ่น นอกจากนี้ยังศึกษาถึงการมีอิสระในการปกครอง ตลอดจนประสิทธิภาพของรัฐบาล หรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และการเข้ามามีบทบาทของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

โจทย์การวิจัย

1. สภาพปัญหาองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่น สำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง เป็นอย่างไร
2. การเสริมสร้างองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง เป็นอย่างไร
3. ข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

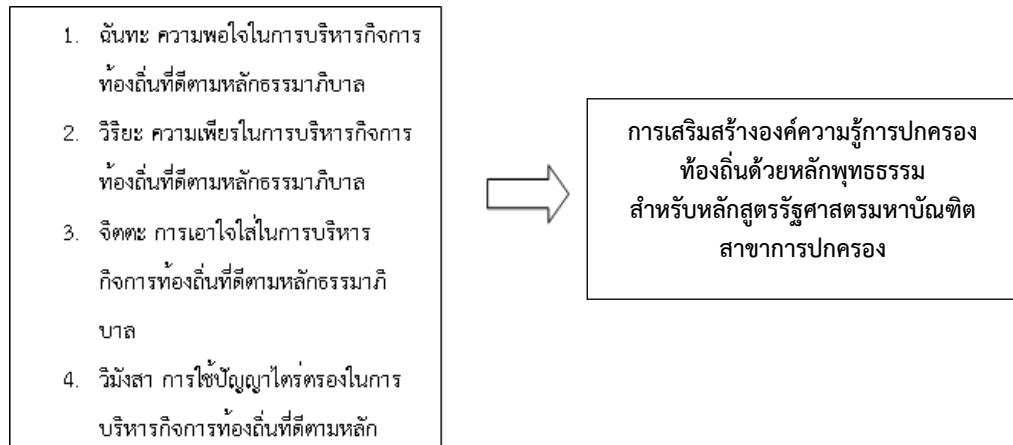
1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นสำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง

2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่น ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ อาจารย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย และนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จำนวน 16 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างและทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรที่กำหนดเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นการเลือกโดยใช้วิจารณญาณของผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์เป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยมาเป็นเวลา 12 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสัมภาษณ์เจาะลึกดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้วจึงนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งคืออาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นการวิเคราะห์ทั้งความหมายทางภาษาโดยตรงจากเอกสารและความหมายทางความรู้สึก รวมถึงการตีความทางบริบท หรือสภาพแวดล้อมประกอบข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ด้วย (สุรางค์ จันทวานิช, 2551 : 144 - 145)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีดังนี้

1. สภาพปัญหาองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นสำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง
 - 1.1 ด้านเนื้อหา คือ การบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล
 - 1.2 ด้านหลักพุทธธรรม คือ หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา
2. การเสริมสร้างองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรมสำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นว่า ผู้บริหารท้องถิ่นต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดี ซึ่งได้แก่หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดี คือมีฉันทะมีความพอใจ มีวิริยะความเพียร มีจิตตะเอาใจใส่ มีวิมังสาใช้ปัญญาไตร่ตรอง
3. การเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้มีการบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดี และมีความรู้ความเข้าใจหลักอิทธิบาท 4 เป็นอย่างดีจนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดี

อภิปรายผล

ผู้บริหารท้องถิ่นใช้หลักอิทธิบาท 4 บริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องงานวิจัยของ พระครูใบฎีกากฤษณะ สิริคุตโต (ผลประดิษฐ์) (2558) ที่วิจัยเรื่องการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารเทศบาลตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ครูสมุห์ชาติรี ปริบุญณสีโล (เต่าทอง) (2557) ที่วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร พบว่าการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการดำเนินงานของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล (2554) ที่ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ความโปร่งใสโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศักดิ์นรินทร์ สมจิตโต (ธรรมสุรีย์) (2561) ที่วิจัยเรื่องการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต

อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานโดยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทาน นันตวัน (2556) ที่วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลใช้ในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเมือง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชินกร สุกิตโต (ทองดี) (2561) ที่วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าด้านฉันทะ ทุกคนมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโสภณธรรมวิภูษิต (สุเทพ ชิตเทโว/บุญครอง) (2557) ที่ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การปกครองส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่ามีความโปร่งใสมีการประกาศให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับสวัสดิการ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอนนท์ อานนโท (คิดโสดา) (2557) ที่วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า การจัดซื้อจัดจ้างมีความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของพระทวัชชัย ธมมธโช (ถั่วเถื่อน) (2555) ที่วิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกกร ห้อยยี่งู (2557) ที่วิจัยเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกภพ กองศรีมา (2555) ที่วิจัยเรื่องการศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามีความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาการเสริมสร้างองค์ความรู้การปกครองท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรมสำหรับหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง

ผู้บริหารท้องถิ่นควรใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความพอใจมีความเพียร เอาใจใส่ และไตร่ตรองบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักนิติธรรม
2. ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความพอใจมีความเพียร เอาใจใส่ และไตร่ตรองบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักคุณธรรม
3. ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความพอใจมีความเพียร เอาใจใส่ และไตร่ตรองบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักความโปร่งใส

4. ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความพอใจมีความเพียร เอาใจใส่ และไตร่ตรองบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักการมีส่วนร่วม

5. ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความพอใจมีความเพียร เอาใจใส่ และไตร่ตรองบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักความรับผิดชอบ

6. ผู้บริหารท้องถิ่นควรพอใจมีความเพียร เอาใจใส่ และไตร่ตรองบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีตามหลักความคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น
2. ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนที่มีผลต่อการปกครองท้องถิ่น
3. ความสามารถในการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น
4. พฤติกรรมของผู้บริหารท้องถิ่นที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรปกครองท้องถิ่น
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2552). การปกครองท้องถิ่นกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อินทราภา.
- _____. (2551). รัฐศาสตร์ : ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางการศึกษาวิเคราะห์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหยาบลิ้มและการพิมพ์.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2555). การเมืองการบริหารท้องถิ่นเปรียบเทียบ. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พุทธทาส ภิกขุ. (2530). การปฏิบัติงานคือการปฏิบัติธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เลียงเชียง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ สฐิตญาณ). (2537). นิเทศธรรม. กรุงเทพมหานคร : วัดบวรนิเวศวิหาร.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2553). ประวัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มุขอริ ยีรัมย์. (2555). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และคณะ. (2552). การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ศิริพร เชาวลิต. (2557). **การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2541). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2549). **ทศธรรม ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้ง. (2556). **หนังสือรวมกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สุขุมวิทการพิมพ์ จำกัด.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์,
- กนกอร ห้อยยี่งู. (2557). **การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาเกษม สิริคุตโต (ผลประดิษฐ์). (2558). **การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารเทศบาลตำบลหินตก อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณ ธรรมวิภูสิต (สุเทพ ชิตเทโว/บุญครอง). (2557). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์ชาติรี ปริบุญณสีโล (เต่าทอง). (2557). **การดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระชินกร สุจิตโต (ทองดี). (2561). **การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระทวัชชัย ธมมธโช (ถั่วเถื่อน). (2555). **การใช้อิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- พระปิยวัฒน์ ปิยสีไล. (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่
จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศักดิ์รินทร์ สมจิตโต (ธรรมสุรีย์). (2561). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของ
บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.
วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์
- พระอนนท์ อานนโท (คิดโสดา). (2557). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตาม
หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัด
สกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุทาน นันตวัน. (2556). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลใช้ในการ
บริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเมือง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัด
อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การ
ปกครอง. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เอกภพ กองศรีมา. (2555). การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การ
บริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลในเขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี.
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.